بناڤێ خودایێ پڕدلوڤانێ دلوڤانکار

راماناروژیێ

روژی دزمانێ عەرەبان دا ب رامانا (گرتن)ـێ دهێت، ودشەریعەتیدا ب رامانا پەرستن وخونێزیککرن بۆ خودێ ب هێلانا خوارنێ وڤەخوارنێ وهەر تشتەکێ روژی پێ بەتالبیت، دەست پێدکەت ژوەختێ (الفجر الصادق) هەتا روژ ئاڤا بیت .

ستوینێن روژیێ

١ ئنیەت ٢ هێلانا وان تشتان یێن روژی پێ دکەڤیت .

جورێن ئنیەتان د روژیێ دا

١ ئنیەت بو روژیێن فەرز : پێتڤییە تو ئنیەتێ بینی بەری سپێدێ (بەری بانگی)، وبەسە ل دەسپێکا هەیڤێ بینی، وجهێ ئنیەتێ دلە، وبدەڤی بیدعەیە ونەدروستە ٢. ئنیەت بو روژیێن سوننەت : درستە ئنیەتێ بینی ل چ دەمێ روژێ بیت بەس بەری هینگێ تە چ ژوان تشتا نەکربیت کو روژی پێ دکەڤیت، بەلێ دێ خێر ژوەختێ ئینانا ئنیەتێ حساب بیت .

جورێن روژیان

١ واجب، وەکی یێن (رەمەزانێ، کەفارەتان و نەزران). ٢ سوننەت (نفل).

شەرتێن واجب بوونا روژیێن رەمەزانێ

١ روژیگر موسلمان بیت . ٢ یێ ب عاقل بیت نە یێ دین بیت . ٣ یێ بالغ بیت و(بچیکێ فامبکەت وحەز بکەت بگریت بلا دەیک وبابێن وی پێ بدەنە گرتن). ٤ ل بازێرێ خو بیت (لەوا روژی واجب نینە ل سەر مسافری ، بەلێ پا چێترە بگریت ئەگەر بشێت (ژبەر کریارا پێغەمبەری - سلاڤ لێ بن - هەروەسا ئەف ئەرکە دێ زێتر ل سەر ملێن وی رابیت ، و ب ساناهی

تره بو وی یێ دشێت بگریت ، و دا خێرا رەمەزانێ بگەهیتێ) . ٥ یێ نەساخ نەبیت کو ببیتە زەرەر لسەر وی . ٦ ژنک دبێ نفێژیێ وچلکا دا نەبیت (حیض ونفاس).

نەساخی د روژیێ دا

نەساخی دوو بەشن :
١ نەساخیەکە هیڤیا ساخبوونێ نینە، وژوان ژی دانعەمرێن نەشێن روژیا بگرن، روژی ل سەر وان نینە بەلێ دێ خوارنێ پێش هەر روژەکێ ڤە دەتە فەقیرەکێ، ڤێجا چ لدوماهیێ کا چەند روژی نە هند فەقیران کوم بکەت و پێکڤە بدەتە وان، یان ژی پێش هەر روژەکێ ڤە جودا جودا بدەتە فەقیران، بو هەر فەقیرەکێ چوارێکا (صاع)ێن پێغەمبەری (ئانکو دبیتە نیڤ کیلو ودەه غرام ژگەنمێ باش)، و یاباشە هندەک گوشتی ورۆینی ژی بکەتە دگەل . ٢ نەساخیەکە هیڤیا ساخبوونێ هەیە بەلێ روژی لسەر دبیتە بارگرانی وزەحمەت، هەروەسائەو ژنکا دبێ نفێژیێ دا ویا د چلکا دا ویا شیری بدەتە زاروکێ خو ومسافر، ئەڤێن هەنێ دێ ڤان روژیان هەمیا قەزا کەن ئەگەر شیان بگرن، و ئەگەر مری بەری شیانێن گرتنێ هەبن، دێ ل سەر رابن وکەس پێشڤە ناگریت .

چەوا دێ زانین کا کەنگی رەمەزانە

١ ب دیتنا هەیڤێ (هلال) ٢ یان هەیڤا شەعبانێ ببیتە سیه روژ .

ئەو تشتێن روژی پێ دکەڤیت

* روژیا وی ناکەڤیت یێ نەزانیت یان یێ ژبیربکەت یان یێ تەعدایی لێ بهێتەکرن .
١ خوارن وڤەخوارن عەمدەن ، لەوا یێ ژبیرکەت روژیا وی یا دروستە . ٢ (جماع)کرن ئەگەر د دەمێ روژیێ دابیت، دڤێت قەزا بکەت وکەفارەتەکا مەزن دکەڤیتە سەر ئەوژی عەبدەکی ئازا بکەت، ئەگەر نەشیا دێ دوو هەیڤا لدویڤ ئێک بروژی بیت، ئەگەر نەشیا دێ شێست فەقیرا تێر کەت . ٣ ئینانا خوارا مەنی چ ب ماچێ بیت یان ب هەمبێزکرنێ . ٤ هەر تشتەکێ وەکی خوارن

وڤەخوارنێ بیت، وەکی شرینقێن (مغذي)، بەلێ یێن نە (مغذي) پێ ناکەڤیت . ٥ خوین بەردان ب حیجامێ، بەلێ ئەگەر دەرکەفتنا خوینێ یا کێم بیت بو پشکنینەکێ وتشتێن هوسا، نا کەڤیت. ٦ دلڕابوون عەمدەن . ٧ بێ نڤێژبوون (حیض ونفاس) .

سوننەتێن روژیێ

١ پاشیڤ . ٢ گیروکرنا پاشیڤێ. ٣ لەزکرن دفتارێ دا . ٤ فتارەکرن لسەر قەسپێ ئەگەر نەبوو لسەر خورمێ وکت بخوی، ئەگەر نەبوو ب ئاڤێ، وئەگەر چنە بوو روژیا خۆ پێ بشکێنیت هەما ب ئنیەتا فتارەکرنێ دێ شکێنیت . ٥ دوعا کرن لدەمێ فتارێ، ودەمێ یێ ب روژی . ٦ گەلەک صەدەقە دان . ٧ کرنا گەلەک نڤێژێن شەڤێ . ٨ خواندنا قورئانێ . ٩ چوونا عومرێ . ٠١ ئەگەر ئێکی ئاخفتنەکا نەشرین گوتە تە بێژێ "ئەز یێ ب روژی مە". ١١ بدەستڤەئینانا خێرا (ليلة القدر). ٢١ ئیعتیکاف کرن ل هەر دەهکێن دوماهیێ.

تشتێن مەکروه و موباح دروژیێ دا

١ موبالەغە کرن دئاڤ وەردانا دەڤی ودفنێ دا . ٢ تامکرنا خوارنێ بێ حاجەت .
دروستە بو روژیگری ئەو تفێ بداعیریت، تامبکەتە خوارنێ ئەگەر پێتڤی بوو، سەرشیشتن، سیواک، بکارئینانا بهێن خوشیا، و خۆ سارکرن (تبرد).

تشتێن حەرام دروژیێ دا

١ داعیرانا (بلغەمی) بەلێ روژی پێ ناکەڤیت . ٢ ماچیکرن بو وی یێ بترسیت روژیا وی بکەڤیت . ٣ درەوکرن (هەمی دەما حەرامە ب تایبەتی دەمێ یێ روژی). ٤ گوتن یان کرنا هەر تشتەکێ حەرام . ٥ دوو روژا ل سەرئێک ب روژی بیت بێی روژیا خۆ بشکێنیت.

روژییێن سوونندەت

١ گرتنا شەشکێن شەوالێ، بو وی یێ رەمەزان گرتی و یا باش ئەوە ئێکسەر پشتی روژا ئێکێ یا جەژنێ بگریت . ٢ گرتنا روژا عەرەفێ بو یێ ل حەجێ نەبیت. ٣ گرتنا روژا عاشورایێ دگەل یا نەهێ ویازدێ . ۴ گرتنا روژا دووشەمب وپێنج شەمبێ، ب تایبەتی دووشەمب. ٥ گرتنا سێ روژان ژهەیڤێ و یا باشتر ١٣و١۴و١٥ بن . ٦ روژەکێ بروژی بی وئێکێ بخوی . ٧ گرتنا هەیڤا موحەرەمێ . ٨ گرتنا دەهکێن هەیڤا ذو الحجة. ٩ هەیڤا شەعبانێ بەلێ تمام نەکەت .

روژییێن مەکروه

روژا ئەینی وشەمبی وئێک شەمب ئەگەر هەر ئێکێ بتنێ بگری، بەلێ ئەگەر ژبەر ئەگەرەکێ ئێک ژوان بتنێ بگری دروستە وەکی روژا عەرەفێ بکەڤیتە د ئێک ژڤان روژان دا .

روژییێن حەرام

١ تایبەت کرنا هەیڤا رەجەبێ بو روژیان . ٢ گرتنا روژا دگومانێ دا کا سوباهی رەمەزانە یان نە، بەلێ ئەگەر بکەڤیتە د ویردێ وی دا دروستە. ٣ گرتنا روژێن هەردوو چەژنان . ۴ گرتنا (أيام التشريق) بو وی یێ هەدی (الهدي) دگەل نەبیت . ٥ گرتنا سالێ هەمیێ .

سوووننەتە مروڤ لدویڤ ئێک روژیا قەزا بکەت، ویا باشە ئەو لەزێ لێبکەت پشتی چەژنێ، نە یا دروستە تو ئەئخیر بکەی هەتا رەمەزانا ل دویڤدا بهێت، ڤێجا ئەگەر گیروکر بێی عوزر بتنێ دێ وێ روژیێ گریت، بەلێ دێ یێ گونەهکار ژی بیت.

زکاتا فترێ

واجبە ل سەر وی کەسێ دوماهیک روژ ژ ڕەمەزانێ لێ ئاڤابیت وئەو موسلمان، وقیتێ وی صاعەک زێدەبکەت ژ پێتڤیا وی وزاروکێن وی ل روژ وشەڤا جەژنێ، وپێتڤیاتیێت وی یێن سەرەکی، وسوننەتە پێش وی بچیکێ هێشتا نەهاتیە سەر دونیایێ ژی بدەی.

حیکمەت ژێ

١ پاقژییە بو روژیگری ژ لەغویێ وئەزمان پیسیێ. ٢ بێمنەت کرنا فەقیرا ژخازتنێ ل روژا جەژنێ.

دەمێ دەرێخستنا وێ

١ دروستە بەری جەژنێ ب روژەکێ یان دووان ٢ وسوننەتە پشتی نڤێژا سپێدێ، بەری نڤێژا جەژنێ. ٣ وحەرامە گیرو بکەیە پشتی نڤێژا جەژنێ.

مقدارێ وێ

صاعەک ژ وێ خارنا مروڤ دکەنە قیت، لەوا پارە چێنابن، (مقدارێ صاعی دوو کیلو وچوار سەد غرامن ژگەنمێ باش).

نڤێژا جەژنێ

واجبە ل سەر هەر موسڵمانەکێ، دهێتەکرن پشتی بلندبوونا روژێ تەمەت رومەکێ هەتا نیڤرو، وناهێتە قەزاکرن ئەگەر ژمروڤی چوو، وسوننەتە ل دەشتێ بهێتەکرن دیر ژئاڤاهیا، ودروستە ژی ل مزگەفتێ بهێتەکرن، وهندەک قەسپا بخوت وبکەتە کت بەری دەربکەڤیت وخو پاقژکەت وخو بێهن خوشکەت وباشترین جلک بکەتە بەرخو هەروەسا د رێکەکێ را بچیت ودئێکادی را بزڤریت. ودەمێ جەژنێ پیروزکەت بێژیت (تقبل الله منا ومنكم) ئانکو خودێ ژمە وهەوە قەبیلکەت، وسوننەتە تەکبیرا بدەت هەر ژشەڤا عەید و پشتی نڤێژان تا روژئاڤابوونا دووماهیک روژا جەژنێ، وشێوازێ وێ (الله أكبر، الله أكبر، لا إله إلا الله، والله أكبر، الله أكبر، ولله الحمد)، وشێوازێ نڤێژێ دوو روکعەتن، روکعەتا ئێکێ پشتی تەکبیرا دەسپێکێ ژنڤێژێ دێ حەفت جاران تەکبیرا دەت، وروکعەتا دووێ پشتی تەکبیرا رابوونێ دێ پێنج جاران تەکبیرا دەت، ونڤێژ بەری گوتارا جەژنێ یە.

باللغة الكردية

فقه الصيام

رمضان

هيثم بن محمد جميل سرحان
المدرس بمعهد الحرم بالمسجد النبوي

www.alsarhaan.com